

Šifra kandidata :

Državni izpitni center

0 0 1 J 3 2 1 1

001

Višja raven

MADŽARŠČINA

Izpitna pola 1

Bralno razumevanje / 40 minut

Delež pri oceni: 20 %

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese
s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.*

IZPITI IZ TUJIH JEZIKOV ZA ODRASLE

NAVODILA KANDIDATU

Ne obračajte strani in ne začinjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Odgovore zapisujte v izpitno polo, v prostor, ki je za to namenjen. Uporabljajte lahko nalivno pero ali kemični svinčnik. Nečitljive rešitve in nejasni popravki se točkujejo z nič točkami.

Želimo Vam veliko uspeha.

PRAZNA STRAN

1. naloga

Figyelmesen olvassa el a szöveget, majd válaszoljon a feltett kérdésekre!

Pozorno preberite besedilo in odgovorite na zastavljena vprašanja!

Úszik a baba

Klóros víz megy a szemébe, vizet nyel, ha kijön, megfázik és középfülgyulladás lesz - íme, néhány vélemény, miért nem viszik szívesen az anyukák pici gyereküket úszni. Ráadásul a szakkönyvek egy három hónapos csecsemő esetében inkább az egyenletes meleget, a nyugalmat és a pihe-puha takaróval borított ágyat javasolják. Akkor vajon miért ekkora divat mostanában a babaúszás?

Legközelebbi rokonaink, a gorillák és csimpánzok utálják a vizet és félnek tőle - legalábbis erről számol be a [Termálfürdő.net](http://Termalfurdő.net) internetes oldal, bár nevükből adódóan nyilván nem vízellenesek. Ha egy csimpánz beleesik a vízbe rögtön olyan pánikba esik, hogy megdermed, kapálózni sem tud, és azonnal elmerül. Kevés kivétellel - ide tartoznak a Japánban élő makákók bizonyos csoportjai - ez az összes többi majomról elmondható. Ezzel szemben az ember imádja. Szeret mosakodni, pancsolni, strandolni, úszni.

Sir Alister Hardy, angol biológus máig nem teljeskörűen elfogadott vízimajom-elmélete szerint az ember evolúciós történetének egy korai szakaszában a tengerpartra szorult, és táplálékának egy részét a tengeri élőlények képezték.

Az úszáshoz előnyösebb a csupasz bőr, a szervezetbe került felesleges só kiizzadja és kisírja az ember; ahogyan a tengeri emlősök is teszik. Őseinknek imádnia kellett a vizet, mert akik ezzel nem így voltak, azok a táplálékhiány miatt kipusztultak.

Az elméletet alátámasztja, hogy olyan afrikai területet is találtak geológusok, amely abban az időben a tengerbe süllyedt és csak néhány kicsi sziget maradt szárazon, majd hozzávetőleg másfél millió év múlva a szigetek ismét felemelkedtek és csatlakoztak a szárazföldhöz.

Ez az ún. "vízimajom elmélet" más emberi tulajdonságokra is elegáns magyarázattal szolgál. Az emberi újszülötteket legalább három hónapos korukig nyugodtan a vízbe lehet dobni, nem fulladnak meg. Egyrészt a víz alatt nem vesznek levegőt - merülési reflexük van -, másrészt szemben a majmok vézna csecsemőivel, akiknek merülési reflexük sincs, azért is könnyen fennmaradnak a víz felszínén, vagy annak közelében, mert zsírpárnások, gömbölydedek.

Amikor Cook kapitány 1778-ban felfedezte a Hawaii szigetcsoporthat, megdöbbenve látta, hogy az újszülöttek a hátukon fekvé lebegnek a meleg áramlatokban és a lagúnákban. Azóta számos más meleg tenger vagy folyó mellett élő természeti népnél megfigyelték, hogy a gyerekek előbb tanulnak meg úszni, mint járn.

Társas tevékenység

Az oktatók tapasztalatai azt mutatják, hogy azok az apróságok, akik már újszülött, vagy nagyon kis korban elkezdtek úszni, több szempontból is előnyben vannak kortársaikkal szemben. Az úszás segít kibontakoztatni a baba szociális, értelmi és fizikai képességeit. A legtöbb esetben előbb haladnak át a fejlődés különböző fokain, mint társaik. Felmérések azt is kimutatták, hogy az úszó babák edzettebbek, erősödnek légzőizmaik, ellenállóbbak a betegségekkel szemben, és közvetlenebbek kortársaiknál.

Azok a reflexek...

A **Bébilap** internetes oldal is megcáfol számos tévhiedelmet. Minden szülő számára kérdésként merül fel a bűvárreflex kihasználásának lehetősége. Az úszásprogram-vezetők egyetértenek abban, hogy a reflex alkalmazása nincsen semmilyen káros hatással a babákra. Az újszülöttek nagyjából 6-7 hónapos korukig reflexszerűen zárják el külső ornyílásaikat és szájukat, ha az arcukat víz éri. Ez a bizonyos bűvárreflex akadályozza meg, hogy vizet nyeljenek le vagy lélegezzenek be. Számukra a merülés egy már korábban jól megszokott közegben történő mozgást idéz fel, hiszen az anyaméhben is hasonló élményben volt részük. Ha levisszük gyermekünket a víz alá, meglátjuk, hogy nyitott szemmel és/vagy nyitott szájjal merül le, és nem tűnik úgy, hogy zavarná ez az állapot. Nincs annál szívet melengetőbb látvány, mint amikor egy ilyen baba nagy kerek szemmel mosolyog a víz alatt. A babaúszás kedélyes, kiegyensúlyozott kis emberré teszi a babákat, akik könnyebben barátkoznak majd, és jobban kiismerik magukat a közösségi életben.

Néhány dologra persze ügyelni kell, mielőtt bedobjuk a gyereket a mélyvízbe:

A medence az ÁNTSZ által ellenőrzött vízforgató rendszerrel ellátott, vagy szakszerűen bababarát anyagok felhasználásával fertőtlenített legyen.

Lehetőleg az úszásórákon a babákon, a szülőkön és az oktatókn kívül ne tartózkodjon más a medencében (a bababarát úszásokat kifejezetten kicsiknek tervezték, idegeneknek ott nincs keresnivalójuk!)

Szerezzünk be pelenkavédőt és biciklisnadrágot (egyedül úszósulik úszósapkát is kérnek mind a babáknak, mind a szülőknak)

Közvetlenül a foglalkozások előtt ne etessük meg gyermekünket, így könnyen elkerülhetjük, hogy a sok mozgás következtében visszabukjon a baba.

www.origo.hu

1. Miért nem viszik szívesen az anyukák pici gyerekeket úszni?

2. Mit ajánlanak a szakkönyvek egy három hónapos csecsemű esetében?

3. Miről számol be a Termálfürdő.net internetes oldal?

4. Mi történik a csimpánzzal, ha beleesik a vízbe?

5. A majmokkal ellentétben, mi a helyzet az ember és a víz kapcsolatával?

6. Miről számol be a „vízimajom elmélet” az emberi újszülöttekről?

7. Mi döbentette le Cook kapitányt az újszülöttekkel kapcsolatban, amikor felfedezte a Hawaii szigetcsoporthat?

8. Hol tanulnak meg az újszülöttek előbb úszni, mint járni?

9. Mit mutatnak az oktatók tapasztalatai azon kicsikről, akik már újszülött korukban elkezdtek úszni?

10. Milyenek az úszó babák?

11. Hány hónapos korukig zárják el az újszülöttek reflexszerűen az ornyílásaikat és szájukat, ha az arcukat víz éri?

12. Számukra mire hasonlít a merülés?

13. Mi történik a gyerekekkel, ha lemerülünk vele a víz alá?

14. Ki mindenki tartózkodjon az úszásórákon a medencében?

15. Mi a helyzet az etetéssel az úszásórák előtt?

(15 točk)

2. naloga

Figyelmesen olvassa el az alábbi szöveget, majd oldja meg az utána következő feladatot!

Pozorno preberite spodnje besedilo, nato pa rešite nalogo.

A leghíresebb keleti gyors nyomvonalán

Az Orient Expressz kifejezés hallatán mindenkinek a luxus, vagy Agatha Christie detektívregénye jut az eszébe. 1883-as elindulása óta üzletemberek, politikusok, ügynökök és különböző vérmérsékletű hölgyek sokasága élvezhette a kocsikban uralkodó pompát, és mindenre kiterjedő kiszolgálást. Anthony Burton könyve a fogalommal vált vonat 1950-ig zakatoló történetét mutatja be.

Maharadzsák és marsallok a történelem vonatán

A transzkontinentális vasút gyökerei az Utah állambeli Promontory Pointnál erednek. 1869. május 10-én itt találkozott a Központi Vasúttársaság az Union Pacific-vel, ekkor készült el a világ első olyan vasútja, amely egy egész földrészt átszelt. Pár évtizeddel később 1883. október 4-én Georges Nagelmackers gigászi szervezőmunkájának köszönhetően elindulhatott Párizsból Strasbourg, Salzburg, München, Bécs, Budapest, Bukarest érintésével az első Orient Expressz Isztambul felé. (Az útvonal a későbbiek során gyakran változott.) Az első hálókocsikban a férfiak nyugodtan borotválkozhattak, nem kellett attól tartaniuk, hogy elvágják a torkukat. A varázslatosan kialakított étkezőkocsi mindenkire lenyűgöző hatást tett.

Nagelmackers a Balkán más részeit is bekapcsolta a nyomvonalba, ennek a kialakítása azonban komoly nehézségekbe ütközött. Például 1891. május 3-án Isztambultól nem messze a kocsikat és az utasokat kirabolták, utóbbiak közül néhányat túszként magukkal is hurcoltak. 1899-ben egy törökországi híd szakadt le a szerelvény alatt, szerencsére senki sem halt meg. (Az üzemeltető Wagon-Lits társaság ezt reklámként ügyesen ki is használta.) A korai éveket az alapító 1905-ben bekövetkezett halála zárta le.

Az expressz történetjének aranykorában számos előkelő utast szállított. Az utasok között egy maharadzsát is találunk, akinek kedvéért a kocsikat teljesen át kellett alakítani. A XX. század elején a járműparkot is felújították, a kocsikban előkelő szalonokat hoztak létre. A kor egyik leghíresebb asszonya, Mata Hari is élvezhette az ezekben rejlő lehetőségeket. Az első világháború sanyarú helyzetbe hozta a vasúttársaságot, talán az jelenthetett számukra némi elégtételt, hogy Foch marsall és a szövetségesek képviselői a 2419. számú étkezőkocsiban fogadták el a német fegyverletételt.

A kapitalista luxus mételyének tartották

A harcok befejezése után az élet nehezen állt vissza a rendes kerékvágásba. A járművek rossz állapotban voltak, és a németek sem adták vissza teljes mennyiségben a zsákmányolt hálókocsikat. Az 1929-es gazdasági összeomlás következményeként másodosztályú kocsikat kapcsoltak a Pullman-vonatokhoz. Matuska Szilveszter 1931-ben végrehajtott biatorbágyi merénylete is sok áldozatot követelt. (Ennél a résznél a szerző abszolút nincs képben a magyarországi viszonyokkal. Például hazánkat nemes egyszerűséggel fasiszta államnak nevezi. Szerencsére a jegyzetekben az ilyen jellegű hibák korrigálásra kerülnek.)

A második világháború kitörésével a luxusutaknak is vége szakadt. Az Orient Expressz hadivonattá vált, külföldi diplomaták - így Raoul Wallenberg is - külön engedéllyel használhatták. A világháború után megkezdődött a szétszórta kocsik felkutatása, és megsemmisült berendezések pótlása. A keleti és a nyugati tömb szembenállása ahhoz vezetett, hogy a kommunista államok visszavonták a működési engedélyt "a kapitalista luxus mételyére" hivatkozva. A sugárhajtású repülőgépek megjelenése már egy új korszak beköszöntét jelezte. Ez azonban nem tudta pótolni az Orient Expressz egyedi hangulatát.

A szerző külön fejezetben tárgyalja a használatban lévő kocsikat. Megismerkedhetünk gyártásuk történetével, felszereltségükkel, kialakításukkal. A rövid kronológia segítségével a főbb események nyomon követhetők. A kötetet jól válogatott fekete-fehér képek illusztrálják.

Töltse ki a táblázatot!

Izpolnite tabelo! Označite, ali je trditev pravilna, napačna oziroma ni v besedilu.

	Igaz	Hamis	Nincs a szövegben
1. Az Orient Expressz kifejezés hallatán mindenkinek a kényelem, vagy Agatha Christie történelmi regénye jut az eszébe.			
2. A világ első olyan vasútja, amely egy egész földrészt szelt át 1896. május 10-én készült el.			
3. Az első hálókocsokban a férfiak és a nők nyugodtan borotválkozhattak, nem kellett attól tartaniuk, hogy elvágják a torkukat, lábukat.			
4. Isztambul közelében több veszély is fenyegette az utasokat.			
5. A vonat számos előkelő utast is szállított, egy maharadzsát is többek közt, aki teljes mértékben meg volt elégedve a kocsikkal.			
6. Az első világháborúval kapcsolatos német fegyverletétel is a kocsin történt.			
7. A gazdasági összeomlás következményeképpen harmadosztályú kocsikat kapcsoltak a vonatokhoz.			
8. A második világháború miatt vége szakadt a luxusutaknak.			
9. A sugárhajtású repülőgépek kényelmes helységei pótolták később a vonat egyedi hangulatát.			
10. A kötetet kevésbé jól válogatott színes képek illusztrálják.			

(10 točk)

PRAZNA STRAN